

Оливера Петровић-Томанић*
Универзитет у Источном Сарајеву
Педагошки факултет у Бијељини

811.111'371.3(497.6 Бијељина)
Прегледни чланак
10.7251/NSK1401009P

ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОТРЕБА, ИНТЕРЕСОВАЊА И ПРИЈЕДЛОГА СТУДЕНАТА У ВЕЗИ СА НАСТАВОМ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ НА ПЕДАГОШКОМ ФАКУЛТЕТУ У БИЈЕЉИНИ

Апстракт: Наставници енглеског језика на већини факултета на нашим просторима, укључујући и Педагошки факултет у Бијељини, и даље у највећој мјери користе граматичко-преводни метод. Студенти су, углавном, незаинтересовани, често недисциплиновани, а чак и после неколико година учења страног језика показују низак ниво лингвистичке и комуникативне компетентности. Кренуло се од претпоставке да технике које поред интелектуалног укључују и емоционални садржај могу допринијети повећању мотивације и ријешити проблем дисциплине. Да би учење страног језика имало ефикасније резултате, предлаже се осмишљавање наставних програма који су у складу са жељама, потребама и интересовањима студената.

Овај рад прави преглед и анализу тих потреба и интересовања, а ставови и приједлози које су изнијели студенти могу користити као смјернице за осавремењавање универзитетске наставе енглеског језика.

Кључне ријечи: студенти, потребе, интересовања, приједлози, емоционална страна учења страног језика.

Уводна разматрања

У оквиру студијског програма Разредна настава на Педагошком факултету у Бијељини студенти слушају предмете Енглески језик 1 и Енглески језик 2 на првој години студија, док наставни план и програм за Предшколско образовање предмет Енглески језик предвиђа само за зимски семестар прве године. Са намјером да се прецизно установе проблеми који постоје у вези са наставом енглеског језика и предложи ефикасна рјешења која би довела до повећања продуктивности и осавремењавања универзитетске наставе енглеског језика и књижевности, направљен је преглед и анализа потреба, интересовања и приједлога студената који се тичу наставе енглеског језика.

Кренуло се од претпоставке да студенти који иза себе имају завидно искуство у учењу страних језика не показују задовољавајући ниво

* oliverap@hotmail.com

лингвистичке и комуникативне компетентности. Аутор рада је настојао да са прецизношћу утврди број година који студент проведу у учењу енглеског језика прије доласка на факултет и тиме покаже да настава страног језика у основним и средњим школама не доприноси развоју комуникацијских вјештина неопходних у савременом друштву, него и даље инсистира на употреби граматичко-преводног метода који није довољан за овладавање свим језичким вјештинама.

У појединим групама студената могао се уочити недовољан ниво дисциплинованости чиме је ометан рад на часовима предавања и вјежби, па је један од задатака рада био и тај да се испитају генерални ставови студената према учењу страног језика и да се утврде који су то, према њиховом мишљењу, најефикаснији начини учења и усвајања енглеског језика. Неадекватно претходно искуство у учењу страног језика допринијело је томе да студенти теже прихватају савремене облике рада, тако да је рад у групама или часове дискусије било скоро немогуће водити на почетку академске године.

Примијећено је, такође, да студенти нису у довољној мјери мотивисани за учење енглеског језика, посебно због наставних садржаја који не укључују њихова интересовања. Управо због тога извршена је анализа фактора који утичу на мотивисаност студената за учење енглеског језика, као и области њиховог интересовања и конкретних приједлога за унапређење наставе.

Један од начина да се ријеше проблеми који постоје у универзитетској настави енглеског језика – низак ниво лингвистичке и комуникативне компетентности, недостатак мотивације, недисциплинованост и неадекватно претходно искуство у учењу страног језика – јесте да се уваже потребе, интересовања и приједлози студената, односно да се афективна страна учења енглеског језика равноправно укључи у процес учења и усвајања језика.

Резултати и дискусија

Наставници страног језика на факултетима често су склони да закључе да студенти долазе на прву годину студија са завидним искуством у учењу енглеског језика иза себе. На основу истраживања које је спроведено на Педагошком факултету у Бијељини у зимском семестру академске 2013/14. године наставници су, у највећем броју случајева, и били у праву с обзиром да је огромна већина студената, посебно на студијском програму Разредне наставе, учила енглески језик између 8 и 11 година прије доласка на студије.

Истраживање је рађено на узорку од 75 студената прве године разредне наставе и јасно се види да је највећи број студената, њих 72, односно 96%, енглески језик учило и у основној и у средњој школи. Свега 3% студената

учило је енглески језик краће од 8 година, само у средњој школи, а међу њима је био само један студент који никада раније није учио енглески језик.

Ситуација је нешто другачија на трогодишњем студију Предшколског образовања гдје је анкетирано 23 студената. Од тог броја 69% студената учило је енглески и у основној и у средњој школи, нешто мање у односу на разредну наставу, али и даље више од двије трећине студената. Примијећено је да је у овој групи значајно већи број студената који су учили енглески језик само у средњој школи, а то је 29% испитаних.

На основу анализе добијених података може се доћи до закључка да студенти након значајног броја година проведених у учењу енглеског језика треба да покажу завидан ниво лингвистичке и комуникативне компетентности. За очекивати би било да се највећи број њих налази на напредном нивоу (advanced level). Међутим, тестови којима се утврђује ниво знања бруцоша углавном показују да се већина њих налази на пред-средњем или средњем нивоу (pre-intermediate or intermediate level), док само неколико њих који су похађали и неки неформални вид језичког образовања, најчешће по приватним школама страних језика, могу да се сврстају у категорију напредних. Проблем се крије, по свему судећи, у укоријењеном граматичко-преводном приступу који и даље користи највећи број наставника и професора у основним и средњим школама. Ученици, углавном, посједују пасивно знање енглеског језика, добро познају граматичка правила, разумију текстове и звучне записе, али када се дође до продуктивних језичких вјештина – говора и писања – јасно је да је комуникативни приступ и даље ријетко кориштен у нашим школама.

Како је у појединим групама студената могао да се уочити недовољан ниво дисциплинованости чиме је ометан рад на часовима предавања и вјежби, један од задатака рада био и тај да се испитају генерални ставови студената према учењу страног језика и да се утврде који су то, према њиховом мишљењу, најефикаснији начини учења и усвајања енглеског језика.

Дакле, више од половине студената разредне наставе и предшколског образовања, 54% од укупног броја испитаних (98 студената) воли да учи енглески језик, односно ужива у учењу и откривању нових језика. Отприлике трећина свих студената учи језик само због обавезе на факултету, односно да би положили колоквијуме и испите, док за 12% испитаних учење страног језика представља огроман напор, те сматрају да немају природан дар за учење новог језика.

Да би се и ученици који до сада нису развили позитиван став према учењу енглеског језика подстакли на рад, потребно је испитати која су њихова интересовања и који типови вјежби би могли да им олакшају учење, а часове учине занимљивијим и кориснијим. Анкетањем студената прве године Педагошког факултета дошло се до сазнања да се на врху њихових интересовања налазе прикази реалних ситуација и разговори из свакодневног

живота на енглеском језику, а управо је то недостајало већини до сада кориштених програма. Студенти су показали интересовање за читање текстова о актуелним темама и новинских чланака, за вјежбе које помажу учењу нових ријечи, као и за читање и слушање поједностављених верзија књижевних дјела.

Из истог разлога, а то је да би се студент подстакли на учење енглеског језика и да би се ријешили проблеми због недисциплине и бројности група, извршено је анкетање по питању најбољег начина за усвајање језика по мишљењу самих студената. Намјера је била да се настава у будућности осмисли у складу са жељама и интересовањима студената чиме би и исход учења сигурно био успјешнији.

Из анкете се јасно може видјети да студентима највише недостају говорне вјежбе (48 %) које би им омогућиле комуникативну компетентност и донијеле већи степен течности у говору. Њихово објашњење је да би им вјежбе тог типа омогућиле лакше сналажење у ситуацијама које подразумевају знање енглеског језика. На другом мјесту налази се слушање аутентичних или поједностављених звучних и видео записа (29%) који изврсно мотивишу младе ученике страног језика, а од којих многи традиционални наставници често зазиру. Уважавајући ове студентске захтјеве, наставници би им без проблема пружили довољно 'инпута', односно улазних информација које су неопходне за овладавање страним језиком. Тек на трећем и четвртном мјесту налазе се читање и разумевање текста (17%), као и граматичке вјежбе (6%). Свједоци смо да је у нашем образовном систему још укоријењен граматичко-преводни приступ учењу страног језика и да граматичке и преводне вјежбе и даље одузимају највише времена приликом учења језика. Како је њихова неефикасност показана у бројним студијама, па и на самом почетку овог рада, наставници страног језика треба да се окрену савременим комуникативним методама.

Када се стигло до мотивације за учење енглеског језика, студенти су давали најразличитије одговоре, али се на врху налазе сљедећи разлози за учење: положити испит/колоквијум, што боље упознати англосаксонску културу, имати бољу перспективу за запослење и зараду и, можда помало необично али очекивано с обзиром на данашњи начин комуникације, упознавање и дружење са странцима на друштвеним мрежама. Као што се може примијетити, већина њих је екстринзично мотивисана, с тим да се код неких студената јавља интегративна мотивација – жеља да се интегришу у енглеску говорну заједницу, да у њој живе и раде и буду прихваћени од изворних говорника, а код осталих имамо инструменталну мотивацију – за њих је енглески језик средство, односно инструмент да се постигне одређени циљ.

На самом крају упитника, студенти су давали своје приједлоге за унапређење наставе енглеског језика. Поред већ поменутих захтјева за више говорних вјежби, разговора и расправа о актуелним темама, као и слушања аутентичних аудио материјала и изворних говорника, студенти су изразили жељу да више раде у паровима и групама, као и да имају више прилика за самостална излагања. Јасно је да и студенти имају више склоности ка комуникативном приступу, као и да би им такав начин учења енглеског језика донио више користи, односно оспособио их за употребу језика, а не само гомилање теоретских знања о језику.

Међутим, врло важан приједлог који су дали студенти био је стварање позитивне атмосфере у учионици и уважавање њихових жеља, потреба и интересовања. Дуго година, афективна страна у учењу страног језика била је неправедно занемарена. Сви показатељи недвосмислено упућују да уважавањем емотивних садржаја можемо доћи до ефикаснијег усвајања језика. Негативне емоције попут анксиозности, страха, притиска, љутње или депресије, значајно нарушавају оптимални потенцијал за учење, док подстицањем различитих позитивних емоционалних фактора као што су самопоуздање, саосјећање и мотивација може се у великој мјери олакшати и унаприједити процес учења страног језика. Бројна истраживања су показала добробити уважавања афективног аспекта у настави, а једно од њих је урађено и на Педагошком факултету у Бијељини.

Вршена су упоређивања ефикасности наставе извођене примјеном хуманистичко-афективног приступа на супрот настави извођеној традиционалним приступом. У току љетњег семестра школске 2006/2007. године настава енглеског језика на Педагошком факултету у Бијељини одвијала се у двије групе. Прва група је слушала предавања и имала часове вјежбања засноване на традиционалном граматичко-преводном методу, док је друга група похађала наставу организовану и засновану на принципима хуманистичко-афективног приступа. Резултати су показали да су студенти из хуманистичке групе имали боље постигнуће на тестовима из граматике, вокабулара и на провјери говорних способности, и то не само по већој пролазности, него и у погледу просјечне оцјене, што се може и видјети у приложеној табели.

Табела 1. Упоређивање ефикасности наставе енглеског језика употребом традиционалног и хуманистичко – афективног приступа

	Прва група (традиционални приступ)	Друга група (хуманистичко-афективни приступ)

	Пролазност	Просјечна оцјена	Пролазност	Просјечна оцјена
Граматика	72%	7	76%	7
Вокабулар	64%	7	85%	8
Разумијевање текста	80%	6	69%	7
Разговор	60%	6	85%	8

Закључак

Активности које чине саставни дио наставе из енглеског језика морају бити по мјери студената, односно осмишљене тако да сваки студент буде успјешан у обављању неке врсте активности. Наставни програми по нашим школама базирани су на задатку или садржају, односно укључују само интелектуални аспект личности ученика. Новија истраживања показују да су и други типови интелигенције, осим лингвистичке и математичко-логичке, и те како важни за учење и усвајање.

Осим тога, укључивање емотивног садржаја у наставу треба да постане приоритет онима који прописују наставне програме. Жеље, интересовања и потребе студената могу послужити као смјернице за промјене у тим програмима. Промјене ће довести до повећања мотивације, ријешити проблем дисциплине, олакшати рад у великим групама студената и, што је најважније, помоћи ће студентима да коначно, после толико година учења енглеског језика, тај језик и употребе у писменој и усменој комуникацији, као и да наставе да га функционално користе у свом будућем животу и раду.

Литература

1. Arnold, J., editor, (1999). *Affect in Language Learning*, Cambridge University Press
2. Moskowitz, G. (1978). *Caring and Sharing in the Foreign Language Class, A sourcebook on humanistic techniques*, Heinle and Heinle Publishers
3. Brown, H. D. (1987). *Principles of Language Learning and Teaching*, Prentice Hall
4. Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*, Oxford University Press

5. Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*, Basic Books, New York
6. Goleman, D. (1997). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*, Bantam; Reprint edition
7. Krashen, S. (1987). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*, Prentice Hall International, Hertfordshire

Olivera Petrović-Tomanić

**REVIEW AND ANALYSIS OF STUDENTS' NEEDS,
INTERESTS AND SUGGESTIONS REGARDING ENGLISH
LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING AT THE
TEACHERS' TRAINING FACULTY IN BIJELJINA**

Summary

The traditional grammar-translation method is still being used by English language teachers at most faculties in this region, including The Teachers' Training Faculty in Bijeljina. The students are mainly disinterested, they lack discipline and show a poor level of their linguistic and communicative competence even after several years of learning. At the beginning, it was assumed that the techniques, which in addition to intellectual side also include emotional content, can contribute to motivation increase and solve the problem of discipline. In order to achieve more effective results in foreign language teaching and learning, it has been suggested that the syllabuses should be created according to students' wishes, needs and interests.

This paper gives the review and analysis of these needs and interests, and attitudes and suggestions given by students may be used as important guidelines for modernization of English language teaching at the university level.

Key words: *students, needs, interests, suggestions, emotional side of foreign language teaching.*